

**TÜRKİYE'DE
EKONOMİK BÜYÜMENİN
SON YİRMİ YILI
(2000-2020)**

TÜRKİYE – ÇİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

**Dr. Nimet ÇAKIR
Prof.Dr. Güray KÜÇÜKKOCAOĞLU**

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

TÜRKİYE'DE EKONOMİK BÜYÜMENİN SON YIRMI YILI (2000-2020)

TÜRKİYE – ÇİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Dr. Nimet ÇAKIR

Prof.Dr. Güray KÜÇÜKKOCAOĞLU

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

Mayıs 2022, Ankara

ISBN No: 978-625-7424-44-8

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Ankamat Matbaacılık Sanayi Tic.Limited Şirketi

Sertifika No: 46700

1344. Cadde No: 60

İvedik Organize Sanayi Bölgesi

Yenimahalle – ANKARA

Tel: 0(312) 394 54 94 – 95

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

**TÜRKİYE'DE
EKONOMİK BÜYÜMENİN
SON YİRMİ YILI
(2000-2020)**

TÜRKİYE – ÇİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Bu kitap daha iyi bir Türkiye için canla başla çalışan, ekonomik kalkınmamız için gecesini gündüzünü esirgemeyen halkımıza, daha güçlü daha zengin bir ülke yaratmamız dileğiyle adanmıştır.

İçindekiler

KISALTMALAR TABLOSU	9
ŞEKİLLER TABLOSU	15
TABLO LİSTESİ	17
GİRİŞ	19
EKONOMİK BÜYÜME	23
EKONOMİK BÜYÜMENİN GÖSTERGESİ ENDEKSLER	37
2000 – 2020 DÖNEMİNDE KÜRESEL BÜYÜME	42
2000 – 2020 DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DE BÜYÜME	47
KAMU HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME	53
SAVUNMA HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME	62
EĞİTİM HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME	68
SAĞLIK HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME	71
TÜRKİYE	74
KAMU YATIRIMLARI VE EKONOMİK BÜYÜME	77
TÜRKİYE	94
KAMU TÜKETİMİ VE EKONOMİK BÜYÜME	97
DEVLET BÜYÜKLÜĞÜ VE EKONOMİK BÜYÜME	97
KAMU TÜKETİMİ	103
TÜRKİYE	113
VERGİ YÜKÜ İLE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ	117
İHRACAT VE İTHALAT İLE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ	123
ÇİN	135
TÜRKİYE	139
COĞRAFİ FAKTÖRLERE DAYALI ENDEKSLER	147
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM %GSYİH	147
ÇİN	152
TÜRKİYE	155

KÜRESELLEŞME ENDEKSİ	159
ÇİN	167
TÜRKİYE	168
ULUSLARARASI TİCARET ÖZGÜRLÜĞÜ ENDEKSİ.....	171
ÇİN	177
TÜRKİYE	180
BEŞERİ SERMAYEYE DAYALI ENDEKSLER	183
PISA OKUMA – MATEMATİK - BİLİM PERFORMANSI	183
ÇİN	192
TÜRKİYE	194
İNSAN SERMAYESİ ENDEKSİ.....	201
ÇİN	206
TÜRKİYE	209
İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ.....	215
ÇİN	219
TÜRKİYE	220
GINI ENDEKSİ	225
ÇİN	230
TÜRKİYE	232
KURUMSAL YAPININ ROLÜNE DAYALI ENDEKSLER.....	237
CARİ İŞLEMLER DENGESİ.....	237
ÇİN	240
TÜRKİYE	241
KAMU BÜYÜKLÜĞÜ ENDEKSİ	245
ÇİN	252
TÜRKİYE	254
NET YABANCI PORTFÖY YATIRIMLARI	257
ÇİN	261
TÜRKİYE	264
BORSA KAPİTALİZASYONU GSYİH'nın YÜZDESİ.....	267
ÇİN	272
TÜRKİYE	274

GENEL DEVLET BRÜT BORCU GSYİH'nın YÜZDESİ.....	277
ÇİN	284
TÜRKİYE	288
GENEL DEVLET NET BORCU GSYİH'nın YÜZDESİ	293
TÜRKİYE	296
GAYRİ SAFİ SERMAYE YATIRIMI	299
ÇİN	303
TÜRKİYE	306
KIRILGAN DEVLETLER ENDEKSİ	311
ÇİN	317
TÜRKİYE	320
EKONOMİK ÖZGÜRLÜK ENDEKSİ	325
ÇİN	331
TÜRKİYE	332
SAĞLAM PARAYA ERİŞİM ENDEKSİ	337
ÇİN	340
TÜRKİYE	341
HUKUK SİSTEMİ VE MÜLKİYET HAKLARI ENDEKSİ	343
ÇİN	347
TÜRKİYE	348
HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ ENDEKSİ.....	351
ÇİN	358
TÜRKİYE	360
DÜZENLEME ENDEKSİ.....	363
ÇİN	368
TÜRKİYE	371
SİYASİ İSTİKRAR ENDEKSİ.....	373
ÇİN	380
TÜRKİYE	383
KAYITDIŞI EKONOMİ GSYİH YÜZDESİ	387
ÇİN	398
TÜRKİYE	402
KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GSYİH.....	405
ÇİN	407

TÜRKİYE	411
TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİNE DAYALI ENDEKSLER	417
TOPLAM FAKTÖR VERİMLİLİĞİ ARTIŞI	417
ÇİN	423
TÜRKİYE	427
EKONOMİK KOMPLEKSİTE ENDEKSİ	431
ÇİN	436
TÜRKİYE	437
KÜRESEL REKABET ENDEKSİ.....	443
ÇİN	448
TÜRKİYE	450
GLOBAL İNOVASYON ENDEKSİ.....	455
ÇİN	462
TÜRKİYE	466
SONUÇ	471
KAYNAKÇA	483
PERFORMANS TABLOSU – ÇİN.....	564
PERFORMANS TABLOSU – TÜRKİYE.....	566

KISALTMALAR TABLOSU

AB:	(European Union), Avrupa Birliği
ABD:	(United States of America), Amerika Birleşik Devletleri
ACC:	(Asian Consultative Council; Australia, China, Hong Kong SAR, India, Indonesia, Japan, Korea, Malaysia, New Zealand, the Philippines, Singapore, Thailand and Vietnam), Asya Danışma Konseyi; Avustralya, Çin, Hong Kong ÖİB, Hindistan, Endonezya, Japonya, Kore, Malezya, Yeni Zelanda, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam
APAC:	(Asia-Pacific Countries), Asya-Pasifik Ülkeleri
ASEAN-5:	(Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore, and Thailand), Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Tayland
BiT:	Bilgi İletişim Teknolojisi
BRICS:	(Brazil, Russia, India, China, South Africa), Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika
BTI:	(Bertelsmann Conversion Index), Bertelsmann Dönüşüm Endeksi
CAADP:	(The Comprehensive Africa Agriculture Development Program), Kapsamlı Afrika Tarım Kalkınma Programı
CAFTA:	(Central American Free Trade Agreement), Orta Amerika Serbest Ticaret Anlaşması
CAST:	(Conflict Assessment System Tool), Çatışma Değerlendirme Sistemi Aracı
CBRC:	(China Banking Regulatory Commission), Çin Bankacılık Düzenleme Komisyonu
CDS:	(Credit Default Swaps), Kredi Temerrüt Swapları
CEE:	(Central and Eastern Europe Countries; Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Lithuania, Latvia, Poland, Romania, Slovenia, Slovakia), Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri; Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Litvanya, Letonya, Polonya, Romanya, Slovenya, Slovakya
CGE:	(Computable General Equilibrium), Hesaplanabilir Genel Denge Modeli
CHE:	(Current Health Expenditure), Cari Sağlık Harcaması
CIF:	(Capital International Flows), Uluslararası Sermaye Akımları
COD:	(Capital Outward), Sermaye Çıkışları
COMTB:	(Computer Trade Balance), Bilgisayar Ticaret Dengesi
CPC:	(Congressional Progressive Caucus), Kongre İlerici Grup Toplantısı
ÇUŞ:	(Multinational Corporations), Çok Uluslu Şirketler
DC:	(Domestic Credit), Yerli Kredi
DTÖ:	(World Trade Organization), Dünya Ticaret Örgütü
DVA:	(Domestic Value Added), Yerli Katma Değer
DYY:	(Foreign Direct Investment), Doğrudan Yabancı Yatırım
EAEU:	(Eurasian Economic Union), Avrasya Ekonomik Birliği
ECI:	(Economic Complexity Index), Ekonomik Kompleksite Endeksi

- ECOWAS:** (Economic Community of West African States; Benin, Burkina Faso, Cabo Verde, Cote d'Ivoire, The Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Liberia, Mali, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, and Togo), Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu; Benin, Burkina Faso, Cabo Verde, Fildişi Sahili, Gambiya, Gana, Gine, Gine-Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone ve Togo
- ED:** (Export Diversification), İhracat Çeşitlendirmesi
- EHCE:** (Executive Human Capital Efficiency), Yönetici İnsan Sermayesi Verimliliği
- ELG:** (Export-Led Growth), İhracata Dayalı Büyüme Hipotezi
- EM7:** (China, India, Brazil, Turkey, Russia, Mexico and Indonesia), Çin, Hindistan, Brezilya, Türkiye, Rusya, Meksika ve Endonezya
- EMU:** (Economic and Monetary Union; European Monetary Union, is an alliance of the 19 European states), Ekonomik ve Parasal Birlik; Avrupa Para Birliği, 19 Avrupa devletinin ittifakıdır.
- ESPO:** (Eastern Shires Purchasing Organisation), Eastern Shires Satınalma Organizasyonu
- FCE:** (Final Consumption Expenditures), Nihai Tüketim Harcamaları
- FFP:** (Fund For Peace), Barış Fonu
- FIW:** (Freedom in the World), Dünyada Özgürlük Endeksi
- FOE:** (Foreign-Owned Enterprise), Yabancı Sermayeli İşletme
- FPI:** (Foreign Portfolio Investment), Yabancı Portföy Yatırımı
- FSI:** (Fragile States Index), Kırılgan Ülkeler Endeksi
- FTA:** (Free Trade Agreements), Serbest Ticaret Anlaşmaları
- FTC:** (National Foreign Trade Companies), Ulusal Dış Ticaret Şirketleri
- G7:** (Canada, France, Germany, Italy, Japan, the United Kingdom, the United States and the European Union), Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği
- GCF:** (Gross Capital Formation), Brüt Sermaye Oluşumu
- GCI:** (Global Competitiveness Index), Küresel Rekabet Endeksi
- GDP:** (Gross Domestic Product) Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
- GFC:** (Global Financial Crisis), Global Finansal Kriz
- GFCF:** (Gross Fixed Capital Formation), Brüt Sabit Sermaye Oluşumu
- GFSM:** (Government Finance Statistics Manual), Devlet Finans İstatistikleri El Kitabı
- GIN:** (Global Innovation Index), Global İnovasyon Endeksi
- GINI:** (GINI Index), GİNi Endeksi
- GLE:** (Growth -Led Export), Büyümeye Dayalı İhracat
- GLI:** (Growth-Led Import), Büyümeye Dayalı İthalat
- GLT:** (Growth -Led Trade), Büyümeye Dayalı Ticaret
- GMM:** (Generalized Method of Moments), Genelleştirilmiş Moment Yöntemi
- GRP:** (Gross Regional Product), Gayri Safi Bölgesel Hasıla
- GSYİH :** Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
- GWP:** (Gross World Product), Gayri Safi Dünya Hasılası
- HC:** (Human Capital), İnsan Sermayesi
- HDI:** (Human Development Index), İnsani Gelişme Endeksi (İGE)

HDR:	(Human Development Report), İnsani Gelişme Raporu
HTAC:	(Hi-Tech Agricultural Companies), Yüksek Teknolojili Tarım Şirketleri
ICT:	(Information and Communication Technology), Bilgi ve İletişim Teknolojisi
ICTTB:	(Information and Communication Technology Trade Balance), Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ticaret Dengesi
IFDI:	(Inward Foreign Direct Investment), İçeri Doğrudan Yabancı Yatırım
ILSA:	(International Large-Scale Assessments), Uluslararası Büyük Ölçekli Değerlendirmeler
IMF:	(The International Monetary Fund), Uluslararası Para Fonu
IMP:	(Import), İthalat
INF-PPI:	(Producer Price Inflation), Üretici Fiyat Enflasyonu
IOT:	(Input-Output Tables), Girdi-Çıktı Tablosu
IPR:	(Intellectual Property Rights), Fikri Mülkiyet Hakları
ISTAT:	(Italian Statistical Institute), İtalyan İstatistik Enstitüsü
KOBİ:	(Small and Medium Business), Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
KOFGI:	(The KOF Globalisation Index), KOF Küreselleşme Endeksi
LAC:	(Listed Agricultural Companies), Listelenen Tarım Şirketleri
LDR:	(Loan-Deposit Ratio), Kredi-Mevduat Oranı
LFP:	(Labor Force Participation), İşgücüne Katılım
LSDV:	(Least Square Dummy Variable), En Küçük Kare Kukla Değişken
MENA:	(Middle East and North African Countries; Algeria, Bahrain, Egypt, Iran, Iraq, Israel, Jordan, Kuwait, Lebanon, Libya, Morocco, Oman, Qatar, Saudi Arabia, Syria, Tunisia, United Arab Emirates and Yemen), Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri; Cezayir, Bahreyn, Mısır, İran, Irak, İsrail, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Libya, Fas, Umman, Katar, Suudi Arabistan, Suriye, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen
MIMIC:	(Multiple Indicators Multiple Causes), Çoklu Göstergeler Çoklu Nedenler Modeli
MINT:	(Mexico, Indonesia, Nigeria, Turkey), Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye
NATO:	(North Atlantic Treaty Organization), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NHCE:	(Non-executive Human Capital Efficiency), icrai olmayan insan sermayesi verimliliği
NHTAC:	(Non Hi-Tech Agricultural Companies), Yüksek Teknoloji Olmayan Tarım Şirketleri
NIC:	(Newly Industrialized Country; Thailand, Mexico, South Africa, Brazil, Singapore, Turkey, Taiwan, India, and Hong Kong), Yeni Sanayileşen Ülke; Tayland, Meksika, Güney Afrika, Brezilya, Singapur, Türkiye, Tayvan, Hindistan ve Hong Kong
NIS:	(National Innovation Systems), Ulusal İnovasyon Sistemleri
OCE:	(Other Current Expenditures), Diğer Cari Harcamalar
OECD:	(Organization for Economic Co-operation and Development), İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OFDI:	(Outward Foreign Direct Investment), Dışa Doğrudan Yabancı Yatırım

PISA:	(Programme for International Student Assessment), Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
POE:	(Private-Owned Enterprise), Özel İşletme
PS:	(Political Stability), Siyasi İstikrar
QR:	(Quantitative Restriction), Niceliksel Kısıtlama
RCA:	(Revealed Comparative Advantage), Karşılaştırmalı Üstünlük Avantajı
RIC:	(Regional Innovation Capacity), Bölgesel Yenilik Kapasitesi
RLI:	(Rule of Law Index), Hukukun Üstünlüğü Endeksi
SAARC:	(South Asian Association for Regional Cooperation; Bangladesh, Bhutan, India, Maldives, Nepal, Pakistan and Sri Lanka, Afghanistan), Güney Asya Bölgesel İşbirliği Derneği; Bangladeş, Butan, Hindistan, Maldivler, Nepal, Pakistan ve Sri Lanka, Afganistan
SDR:	(Special Drawing Rights), Özel Çekme Hakları
SEM:	(Structural Equation Modeling), Yapısal Denklem Modelleme
SGMM:	Arellano-Bover/Blundell-Bond system dynamic panel-data estimation
SIPRI:	(Stockholm International Peace Research Institute), Stockholm Uluslararası Barış Araş. Ens.
SOE:	(State-Owned Enterprise), Devlete Ait İşletme (KİT)
SSA:	(Sub-Saharan African Countries), Sahra Altı Afrika Ülkeleri
SSE:	(Shanghai Stock Exchange), Şangay Menkul Kıymetler Borsası
STAR:	(Smooth Transition Autoregressive), Düzgün Geçişli Otoregresif Model
STEM:	(Science, Technology, Engineering, Mathematics), Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik
STK:	(Social Society Organizations), Sosyal Toplum Kuruluşları
STR:	(Structural Threshold Regression Method), Yapısal Eşik Regresyon Yöntemi
SVAR:	(Structural Vector Autoregression Models), Yapısal Vektör Otoregresyon Modelleri
SZSE:	(Shenzhen Stock Exchange), Shenzhen Menkul Kıymetler Borsası
TCMB:	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TFP:	(Total Factor Productivity) Toplam Üretim Faktörü
TFV:	Toplam Faktör Verimliliği
TIMMS:	(Trends in International Mathematics and Science Study), Uluslararası Matematik ve Fen Çalışmalarında Eğilimler
TIP:	(Technological Innovation Preference), Teknolojik Yenilik Tercihi
TLG:	(Trade -Led Growth), Ticaret Odaklı Büyüme
TSLs:	(Two-Stage Least Squares), İki Aşamalı En Küçük Kareler
UNCTAD:	(United Nations Conference on Trade and Development), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNDP:	(The United Nations Development Programme), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEMP:	(Unemployment Rate), İşsizlik Oranı
WAEMU:	(West African Economic and Monetary Union), Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği
WDR:	(World Development Report), Dünya Kalkınma Raporu

- WGI:** (World Governance Index), Dünya Yönetişim Endeksi
WJP: (World Justice Project), Dünya Adalet Projesi
WMP: (Wealth Management Products), Varlık Yönetimi Ürünleri
WVS: (World Values Studies), Dünya Değerler Araştırmaları

ŞEKİLLER TABLOSU

Şekil 1a: BRICS+MINT Ülkelerinin Yarattığı GSYİH İçerisinde Yıllar İtibariyle Türkiye'nin Payı.....	33
Şekil 1b: BRICS+MINT Ülkelerinin Yarattığı Milli Gelir İçerisindeki Çin'in Yükselen Payı	34
Şekil 2: Türkiye GSYİH Büyüme Oranları ve Dünya Sıralaması	36
Şekil 3: Küresel Büyüme Oranları 2000-2020.....	47
Şekil 4: Türkiye Gayri Safi Yurt İçi Hasıla – Milyar ABD Doları (2000-2020)	50
Şekil 5: Dünya, G20 Ülkeleri ve Türkiye Ekonomik Büyüme Oranları 2000-2020	51
Şekil 6: Küresel Ticaret, G20 ve Türkiye 2000-2020	134
Şekil 7: Çin - Doğrudan Yabancı Yatırım % GSYİH 2000-2019	153
Şekil 8: Türkiye - Doğrudan Yabancı Yatırım % GSYİH 2000-2019	157
Şekil 9: Çin Küreselleşme Endeksi 2000-2019	168
Şekil 10: Türkiye Küreselleşme Endeksi 2000-2019	170
Şekil 11: Çin Ticaret Özgürlüğü Endeksi 2000-2019	180
Şekil 12: Türkiye Ticaret Özgürlüğü Endeksi 2000-2019	182
Şekil 13: PISA Okuma Performansı Çin ve Türkiye	198
Şekil 14: PISA Matematik Performansı Çin ve Türkiye	199
Şekil 15: PISA Bilim Performansı Çin ve Türkiye.....	200
Şekil 16: Çin İnsan Sermayesi Endeksi 2000-2019	209
Şekil 17: Türkiye İnsan Sermayesi Endeksi 2000-2019	213
Şekil 18: Çin İnsani Gelişme Endeksi 2000-2019	220
Şekil 19: Türkiye İnsani Gelişme Endeksi 2000-2019	224
Şekil 20: Çin GINI Endeksi 2002-2016	231
Şekil 21: Türkiye GINI Endeksi 2002-2019	236
Şekil 22: Küresel Cari İşlemler Dengesi 2000-2020	240
Şekil 23: Çin Cari İşlemler Dengesi % GSYİH 2000-2020	241
Şekil 24: Türkiye Cari İşlemler Dengesi % GSYİH 2000-2020	243
Şekil 25: Çin Kamu Büyüklüğü Endeksi 2000-2019	254
Şekil 26: Türkiye Kamu Büyüklüğü Endeksi 2000-2019.....	256
Şekil 27: Çin Net Portföy Yatırım Akımları 2000-2020.....	264
Şekil 28: Türkiye Net Portföy Yatırım Akımları 2000-2020.....	265
Şekil 29: Çin Borsa Kapitalizasyonu % GSYİH 2003-2020	274
Şekil 30: Türkiye Borsa Kapitalizasyonu % GSYİH 2000-2020.....	276
Şekil 31: Genel Devlet Brüt Borcu GSYİH'nın Yüzdesi 2000-2019	284
Şekil 32: Çin Genel Devlet Brüt Borcu % GSYİH 2000-2020.....	288
Şekil 33: Türkiye Genel Devlet Brüt Borcu % GSYİH 2000-2020.....	291
Şekil 36: Türkiye Gayri Safi Sermaye Yatırımı 2000-2020.....	309

Şekil 37: Çin Kırılgan Ülkeler Endeksi 2006-2020	320
Şekil 38: Türkiye Kırılgan Ülkeler Endeksi 2006-2020	324
Şekil 39: Çin Ekonomik Özgürlük Endeksi 2000-2019	332
Şekil 40: Türkiye Ekonomik Özgürlük Endeksi 2000-2019	335
Şekil 41: Çin Sağlam Paraya Erişim Endeksi 2000-2019	341
Şekil 42: Türkiye Sağlam Paraya Erişim Endeksi 2000-2019	342
Şekil 43: Çin Hukuk Sistemi ve Mülkiyet Hakları Endeksi 2000-2019	348
Şekil 44: Türkiye Hukuk Sistemi ve Mülkiyet Hakları Endeksi 2000-2019	350
Şekil 45: Çin Hukukun Üstünlüğü Endeksi 2000-2020	360
Şekil 46: Türkiye Hukukun Üstünlüğü Endeksi 2000-2020	362
Şekil 47: Çin Düzenleme Endeksi 2000-2019	370
Şekil 48: Türkiye Düzenleme Endeksi 2000-2019.....	372
Şekil 49: Çin Siyasi İstikrar Endeksi 2000-2020.....	383
Şekil 50: Türkiye Siyasi İstikrar Endeksi 2000-2019.....	385
Şekil 51: Çin Kayıt Dışı Ekonomi % GSYİH 2000-2018.....	402
Şekil 52: Türkiye Kayıt Dışı Ekonomi %GSYİH 2000-2018.....	404
Şekil 53: Çin Kişi Başına Düşen GSYİH ABD \$ 2000-2020.....	411
Şekil 54: Türkiye Kişi Başına Düşen GSYİH ABD \$ 2000-2020.....	415
Şekil 55: Çin Toplam Faktör Verimliliği Endeksi 2000-2019	426
Şekil 56: Türkiye Toplam Faktör Verimliliği Endeksi 2000-2019	430
Şekil 57: Çin Ekonomik Kompleksite Endeksi 2000-2019	437
Şekil 58: Türkiye Ekonomik Kompleksite Endeksi 2000-2019	441
Şekil 59: Çin Küresel Rekabet Endeksi 2005-2019	450
Şekil 60: Türkiye Küresel Rekabet Endeksi 2005-2019	454
Şekil 61: Çin Global İnovasyon Endeksi 2007-2020	466
Şekil 62: Türkiye Global İnovasyon Endeksi 2007-2020	469

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: BRICS+MINT Ülkelerinin Yarattığı Milli Gelir İçersinde Yıllar İtibariyle Ülke Payı	35
Tablo 2: Büyüme Dinamiklerinin Göstergesi Faktörler ve Endeksler	37
Tablo 3: Çin'in İhraç Ettiği Ürünlerdeki İleri Teknoloji Düzeyi	138
Tablo 4: Türkiye'nin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasına (ISIC, Rev.3) göre İhracatı (2000 – 2020) (Özel Ticaret Sistemi) (Milyon ABD Doları)	140
Tablo 5: Türkiye'nin Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre İhracatı (2000 – 2020). (Özel Ticaret Sistemi) (Milyon ABD Doları)	142
Tablo 6: Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İhracatı (2003 – 2018). ISIC Rev.3 Sınıflaması İçinde Yer Alan İmalat Sanayi Ürünlerini Kapsamaktadır. (Milyar ABD Doları)	143
Tablo 7: Türkiye'nin İmalat Sanayininin Hacimsel Olarak En Büyük İlk 10 Alt Sektörünün Teknoloji Yoğunluğuna Göre İhracatı (2003 – 2018) (% olarak)	144
Tablo 8: Türkiye İmalat Sanayinde Doğan Girişimlerin Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (2011-2019).....	145
Tablo 9: Toplam Dış Borç Stokunun Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı (2010-2020) ..	472

GİRİŞ

Ülkeler arasındaki ekonomik büyüme farklılıkları ve bunun nedenlerini, sermaye birikimini destekleyen geleneksel modellerin yanı sıra, bir takım yeni faktörlerle açıklamaya çalışan birçok model, yeni büyüme teori çıktıları ve bunların ekonomik büyümeye etkilerini açıklamaya çalışan endeksler oluşturulmaktadır. Bu kitapta yeni nesil araştırmalar 4 ana başlık altında 29 farklı endeksle incelenmiştir. Her bir endeks için öncelikle genel literatür araştırması yapılmış olup ayrıca ilgili endekse yönelik Çin'in sahip olduğu endeks değeri, ülke sıralaması ve literatür araştırması, Türkiye'nin sahip olduğu endeks değeri, ülke sıralaması ve literatür araştırması yapılmıştır. Kitap bini aşkın (makale, kitap, bildiri, working paper vb.) kaynakçaya sahiptir. Ayrıca, kitapta Çin ve Türkiye'nin her bir endeks düzeyinde grafiklerle desteklenen karşılaştırmaları yapılmıştır.

Kitabın araştırma konusu, ekonomik büyümenin göstergesi olan 29 farklı endeks incelenerek, Türkiye'nin ve Çin'in ekonomik büyüme anlamında son 20 yılda (2000-2020) nasıl bir performans sergilediklerini ortaya koymak ve diğer dünya ülkeleri arasındaki sıralamalarını ve endeks değerlerini karşılaştırmaktır. Çalışmada kullanılan endeks değer verilerine ulaşımın en son 2020 yılı olması nedeniyle çalışmanın zaman dilimi 2000-2020 yılları olarak belirlenmiştir.

Ekonomik büyümeyi etkileyen bütün bu ana faktörleri ve bunları oluşturan alt faktörleri incelediğimizde aklımıza gelen ilk soru Türkiye'nin 2000 - 2020 yıllarını kapsayan dönemde ekonomik büyüme yönünde nasıl bir performans sergilediğidir. Kitapta öncelikli olarak, gelişmekte olan ülke kategorisinde yer alan Türkiye'nin, BRICS + MINT kısaltması ile tabir edilen Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika ve Meksika, Endonezya, Nijerya ile beraber yarattığı ABD Doları cinsinden toplam Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içerisinde yüzde kaç pay aldığı sorusuna cevap aranmıştır. Basitçe bu dokuz ülkenin yıl içerisinde yarattığı 100 birimlik hasılanın yüzde kaçını Türkiye pay olarak alabilmiştir. Hesaplama yapılan ilk yıl 2000 olup, bu yılda Türkiye toplam refahın %6,92'sine sahipken, 2001 yılında yaşanan ekonomik krizle bu oran %5'e düşmüştür. Mayıs 2001'de "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" ve ardından uygulamaya konulan yapısal reformlarla toparlanmanın başladığı, 2002 ve sonrasında özellikle 2008 krizine kadar geçen dönemde bu oran yüzde 6-7'lerin üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak 2002-2008 yılları arasında yaratılan

refah payı 2008 yılında yaşanan küresel çaplı finansal kriz sonrası devamlı azalmaya başlamış, 2020 yılına geldiğimizde ise %3'lere kadar düşmüştür. Yapısal kırılmanın 2006 yılıyla başladığı, 2002-2005 yılları arasında yaşanan refahın bir daha yakalanamadığı görülmüştür.

2005 sonrası refah kaybına uğrayan Türkiye'yi diğer ülkelerle karşılaştırdığımızda bu kaybı kendi lehine çeviren ülke veya ülkelerin kimler olduğunu araştırdığımızda Çin'in önlenemeyen yükselişine tanık olduk. 2000 – 2007 arasında dokuz ülkenin yarattığı toplam refahtan yüzde 30-35 bandında pay alan Çin, 2008 yılında yaşanan küresel krizi fırsata çevirmiş, kriz sonrası toplam refahtan aldığı payı istikrarlı bir şekilde yükselterek, 2020'ye geldiğimizde BRICS-MINT ülkelerinin yarattığı toplam refahın yüzde 60'ına sahip olarak büyük bir başarı öyküsüne imza atmıştır.

Bu kitap, Çin'in son 20 yıl içerisindeki önlenemez yükselişinin ardında yatan faktörlerin neler olduğunu incelemekte ve Türkiye olarak bu değişimden nasıl bir ders çıkarmamız gerektiğini tespit etmeye çalışmaktadır. Nitekim bu çalışma, gerek Türkiye'nin gerekse Çin'in ekonomik büyümesine katkı sağlayan birçok faktörü inceleyen ve bu faktörlerdeki değişimlerin ülkeleri nasıl bir gerçeklikle başbaşa bıraktığını gösterme gayretindedir.

G20 ülkesi Türkiye dünya ekonomileri sıralamasında ilk 20'de yer almasına rağmen kitapta incelenen 29 endeks arasında başarılı olduğu tek endeks Gayri Safi Sermaye Yatırımıdır. G20 ülkeleri için "başarı faktörü" herhangi bir endeks sıralamasında ilk 20'de yer almaktır. Her ne kadar bazı endeksler ilk 20'de başarı faktörü düşük ülkelere yer verse de, genel olarak endeksler başarılı ülkeleri ön sıralarda gösterme gayretindedir. Gayri Safi Sermaye Yatırımı ölçen endekste Türkiye'nin sıralaması 2020 yılı için 147 ülke arasında 20. olup, endeks ekonomideki sabit varlıklarına yapılan ilaveler ile stok seviyesindeki net değişikliklerden oluşur. Sabit varlıklar arasında arazi iyileştirmeleri, tesis kurulumları, makine ve ekipman alımları; okullar, ofisler, hastaneler, özel konutlar, ticari ve endüstriyel binalar dahil olmak üzere otoyolların, demiryollarının, köprülerin, tünellerin ve benzerlerinin inşasına yapılan yatırımları ölçer.

G20 ülkesi Çin'in kitapta incelenen 29 endeks arasında başarılı olduğu endeksler sırasıyla; Pisa Okuma Performansı, Pisa Matematik Performansı, Pisa Bilim Performansı, Borsa Kapitalizasyonu GSYİH'nın Yüzdesi, Gayri Safi Sermaye Yatırımı, Toplam Faktör Verimliliği Artışı, Ekonomik Kompleksite Endeksi, Global İnovasyon Endeksi'dir. Çin'in başarı faktörü eğitime, bilime, yüksek katma değer yaratan sanayi üretimine ve teknolojiye yatırım yaparak, inovasyonu geliştirmek, Toplam Faktör Verimliliğini artırmak, Ekonomik katma değeri yüksek sofistike ürünler (Çin'in ürettiği yüksek teknoloji ürünlerinin ihracatındaki payı %31 düzeyindedir) satarak zenginleşmek ve bu zenginlikle Gayri Safi Sermaye Yatırımları yapıp ülkenin alt yapısını geliştirmek-

tir. Burada Türkiye'nin düştüğü yanlıgı ise hayata geçirilen Gayri Safi Sermaye Yatırımlarını borçlanarak (Özel sektör yatırımlarında direk borçlanma, kamu yatırımlarında ise Kamu Özel İşbirliği Projeleriyle dolaylı borçlanma) finanse etmesidir. Sermaye kullanımını ağırlıklı olarak altyapının gelişimine yönelik Gayri Safi Sermaye Yatırımlarına tahsis eden Türkiye eğitime, bilimsel gelişime, yüksek katma değer yaratan sanayi üretimine (Türkiye'nin ürettiği yüksek teknoloji ürünlerinin ihracatındaki payı %3,5 düzeyindedir), AR-GE ve inovasyonu geliştirici faaliyetlere gayri safi sermaye yatırımları kadar ağırlık vermemiştir. Kaynaklarını Gayri Safi Sermaye Yatırımları üzerinde harca-yan Türkiye saydığımız bu alanlara ülkenin kalkınmasını ivmelendirecek bir kaynak tahsisinde istenilen düzeye ulaşamamıştır. Aslında, Çin'de olduğu gibi, geçen 20-30 yıllık süre zarfında gerek özel sektör gerekse kamu tarafından yüksek katma değer yaratan alanlara yatırım yapılmış olsaydı, bugünkü Gayri Safi Sermaye Yatırımlarını borçlanarak finanse etmek yerine bu alanlar- dan elde edilen kazançlarla ve özkaynak birikimiyle bu yatırımların büyük bir bölümünü borçlanmadan gerçekleştirebilme imkanı yaratılabilirdi.

Çalışmada kullanılan endeks verilerine ulaşımın en son 2020 yılı olması nedeniyle çalışmanın zaman dilimi 2000-2020 yılları olarak belirlenmiştir. Kitapta, yirmi yıllık süreçte Türkiye ekonomisindeki gelişimi gösteren yirmi dokuz endeksin, yedi tanesinde olumlu yönde artış, iki tanesinde herhangi bir değişimin olmadığı, yirmi tanesinde ise olumsuz yönde azalış olduğu gözlem- lenmiştir.

Endeksleri yayınlayan kuruluşlar; The International Monetary Fund, World Bank Data, Kof Swiss Economic Institute, Fraser Institute, OECD, Penn World Table, United Nations Development Programme, The Conference Board Total Economy Database, The Atlas Of Economic Complexity, World Economic Forum, Fund For Peace, The Conference Board Total Economy Database, World Economic Forum, Cornell University, Insead ve Wipo'dur.

Kitap 1000'i aşkın (makale, kitap, bildiri, yayınlanmamış çalışma vb.) kaynakçaya sahiptir.

Kitabın arka kapağında bulunan QRCode'u okutarak her yılın sonunda güncellenen endeks değerlerine ve görsel sunum içeren grafiklere ulaşabilirsiniz. Kitabın internet adresi <http://ekonendeks.com/> olup, ilgili endekslerdeki güncellemeler okuyucularımıza düzenli olarak bu adresten yayınlanacaktır.

Kitabın yazarları

Dr. Nimet ÇAKIR

E-mail. nimet.cakir@kocaeli.edu.tr

Prof.Dr. Güray KÜÇÜKKOCAOĞLU

E-mail. gurayk@baskent.edu.tr